

Heidi Ylinen

JOS TAVOITTEENA ROJUPÖHÖ?

Arvioinnissa ympäristöaiheinen nukketeatteriesitys

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Esittävän taiteen koulutusohjelma

Huhtikuu 2012

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikkö	Aika Huhtikuu 2012	Tekijä/tekijät Heidi Ylinen
Koulutusohjelma Esittävä taide		
Työn nimi JOS TAVOITTEENA ROJUPÖHÖ? Arvioinnissa ympäristöaiheinen nukketeatteriesitys		
Työn ohjaaja Sarah Nelson	Sivumäärä 33+6	
<p>Opinnäytetyö on tehty hankkeistettuna Kulttuuriyhdistys Kurpitsa ry:n kanssa. Kulttuuriyhdistys Kurpitsa on Seinäjoella toimiva yhdistys, jonka toiminta painottuu lasten ja nuorten kulttuuriin.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia täyttääkö Erkki Merkkisen Rojupöhö nukketeatteriesitys lapsille suunnatun varhaisen ympäristökasvatuksen tavoitteita. Työ pohtii voiko lapsille suunnatun teatteriesityksen tavoitteita arvioida ja miten. Tutkimuksella haluttiin myös esitellä yhteistyömalli jäteyhtiön kanssa, jota teatteri-ilmaisunohjaaja voi käyttää.</p> <p>Tutkimus on muodoltaan kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeiden avulla sekä tutkijan omien havaintojen, päiväkirjamerkintöjen ja videomateriaalin kautta. Tutkimuksen pohjana on käytetty aiheeseen liittyvää kirjallisuutta.</p> <p>Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että Erkki merkkisen Rojupöhö esitys täyttää varhaisen ympäristökasvatuksen tavoitteita ja tavoitteita voidaan mitata parhaiten havainnoimalla ja kuuntelemalla lasta. Rojupöhö esitys on yksi keino kasvattaa lasta ympäristöasioihin.</p>		

Asiasanat

jäteneuvonta, teatterikasvatus, varhaiskasvatus, ympäristökasvatus

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date April 2012	Author Heidi Ylinen
Degree programme Performing arts		
Name of thesis If the aim is Rojupöhö (waste hoard)? Evaluating an environmental puppet show		
Instructor Sarah Nelson		Pages 33+6
<p>This thesis has been made in co-operation with Kurpitsa ry. Kurpitsa ry is cultural association that works with children and youth culture in Seinäjoki.</p> <p>The aim of this thesis is to explore how the puppet show “Erkki Merkkinen’s Rojupöhö” fills the early years’ curriculum requirements for environmental education. The thesis examines whether the goals of a children’s theatre show can be evaluated and if so, how. This thesis also presents the possibility of collaboration with waste companies as an example for a drama instructor.</p> <p>This study takes the form of a qualitative research. The data was collected using questionnaires and the researcher’s own observations, journal entries and video material. The study draws on related literature.</p> <p>This thesis leads to the conclusion that the puppet show “Erkki Merkkinen Rojupöhö” does correspond with early years’ environmental education objectives and can be measured best by observing and listening to children. The Rojupöhö puppet show is one way to raise awareness in children about environmental issues.</p>		

Key words

early years education , environmental education, theatre education, waste handling

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KULTTUURIYHDISTYS KURPITSA RY.....	2
	2.1 Kurpitsan toiminta.....	2
	2.1.1 Taiteen perusopetus.....	3
	2.1.2 Kulttuurillinen perhekahvila Cafe Kurpitsa.....	3
	2.1.3. Kokoperheen tapahtumat.....	3
	2.1.4. Feminatatteri.....	4
3	NUKKETEATTERIESITYS ERKKI MERKKISEN ROJUPÖHÖ.....	5
	3.1 Yhteistyönä jäteneuvontaa draaman keinoin.....	5
	3.2 Lakeuden Etappi Oy.....	5
	3.3. Jäteneuvonta Suomessa.....	6
	3.4 Käsinukke pedagogisena välineenä?.....	7
	3.5 Osallistava nukketatteriesitys.....	8
4	VARHAISKASVATUS.....	10
	4.1 Friedrich Fröbelin varhaiskasvatusteoria.....	12
	4.2 Lapsilähtöisyys.....	13
5	YMPÄRISTÖKASVATUS.....	16
	5.1 Ympäristökasvatuksen sipulimalli.....	16
	5.2 Kestävä kehitys.....	18
	5.3 Ympäristöetiikka.....	19
6	TEATTERIKASVATUS.....	22
7	ROJUPÖHÖ-ESITYKSEN VALMISTUMISPROSESSIN VAIHEET.....	23
	7.1 Esityksen tavoitteet.....	23
	7.1.1 Ekologisuus.....	23
	7.1.2 Varhaiskasvatus.....	23
	7.1.3 Lapsilähtöisyys.....	24
	7.2 Tarinan luominen ja roolihahmot.....	24
	7.3. Visuaalinen ilme.....	25
	7.4 Työpajatoiminnan suunnittelu.....	26
	7.5 Harjoitteluprosessi.....	27
	7.6 Markkinointi.....	27
	7.7 Rojupöhö-esitykset.....	27
8	ESITYKSEN ARVIOINTIA.....	29
	8.1 Kyselylomakkeet.....	29
	8.2 Palaute lapsilta.....	30
	8.3 Palaute ohjaajilta.....	31
	8.4 Palaute Etapilta.....	31
	8.5 Esityksen tavoitteiden arviointi.....	32
9	POHDINTA.....	35
	LÄHTEET	
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Yhteistyö Lakeuden Etapin kanssa avasi minulle uusia työmahdollisuuksia sekä mahdollisti draaman käyttämisen oppimisen välineenä ympäristökasvatuksessa. Teatteri-ilmaisun ohjaaja ei ehkä ole tietoinen kuinka paljon jätehuoltolaitos voi tarjota töitä jäteneuvonnan parissa. Jokainen kunta on lakivelvoitteinen järjestämään jäteneuvontaa asukkailleen. Draaman käyttäminen jäteneuvonnassa on satunnaisesti käytettyä Suomessa ja näin antaakin teatteri-ilmaisunohjaajalle paljon työmahdollisuuksia.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, joka tutkii draaman keinoin tehtyä jäteneuvontaa alle kouluikäisille ja pohtii kysymystä voiko oppimistavoitteita arvoida ja kuinka? Täyttääkö esitys varhaisen ympäristökasvatuksen tavoitteita ja onko esitys ollut lapsilähtöinen. Opinnäytetyöni esittelee myös Erkki Merkkisen Rojupöhö -yhteistyömallikuvion jäteyhtiön kanssa.

Tutkimusaineiston keräsin kyselylomakkeilla kuudelta eri lapsiryhmältä Etelä-Pohjanmaan päiväkodeista sekä heidän ohjaajiltaan. Opinnäytetyössäni perehdyn ympäristökasvatuksen ja varhaiskasvatuksen teorioihin ja tutkin löytyykö Rojupöhöesityksestä pohjaa löytämiini teoriataustoihin. Rojupöhö esitystä peilaan Markku Käpylän ympäristökasvatuksen sipulimalliin. Varhaiskasvatuksen teorialla käytän Friedrich Fröbelin kasvatusteoriaa, mikä perustuu lapsilähtöisyyteen. Opinnäytetyöni sivuaa myös nukketeatterin tekniikkaa sekä sen pedagogisia mahdollisuuksia lasten parissa työskentelyyn. Tutkimukseni perustuu myös omiin muistiinpanoihin, päiväkirjamerkintöihin, havainnointiin sekä videomateriaaliin. Opinnäytetyö on hankkeistettu Kulttuuriyhdistys Kurpitsa ry:n kanssa.

2 KULTTUURIYHDISTYS KURPITSA RY

2.1 Kurpitsan toiminta

Kulttuuriyhdistys Kurpitsa ry on Seinäjoella vuonna 2003 perustettu yhdistys, jonka toiminta painottuu lasten ja nuorten kulttuuriin. Yhdistyksen tavoitteena on tuoda kulttuuria mahdollisimman lähelle lasten, nuorten ja perheiden arkea ja näin mahdollistaa jokaisen osallistumisen niiden tekemiseen. Yhdistyksen pääpainona on teatteritoiminta lapsille ja nuorille sekä perhekahvilatoiminta. Kurpitsa tuottaa myös erilaisia kokoperheen tapahtumia, valmistaa räätälöityjä esityksiä ja työpajoja tapahtumiin. Aktiivisena yhdistyksenä Kurpitsa on monessa kulttuurimenossa mukana Seinäjoen alueella. Kurpitsan toiminta rahoitetaan apurahoilla sekä Seinäjoen kaupungin vuosittaisilla avustuksilla. Koska yhdistyksen toiminta on pyritty pitämään ilmaisena, apurahojen hakeminen ja saanti on toiminnan edellytys. Kurpitsan toimintaa pyörittää aktiivinen yhdistyksen hallitus.

Kurpitsan toiminta on kasvanut vuosi vuodelta ja yhdistyksen nettisivuilta löytyy visio vuodelle 2015.

Kulttuuriyhdistys Kurpitsa tarjoaa monipuolisia kulttuuriharrastuksia sekä järjestää tapahtumia lapsille ja nuorille eri puolilla uutta Seinäjokea, mahdollistaa eri-ikäisten lasten teatteriharrastusta ja tukee lasten kasvua sosiaalisiksi yksilöiksi ehkäisten syrjäytymistä. Kurpitsa kokoaa yhteen uuden Seinäjoen lasten ja nuorten parissa toimivia yhteisöjä ja tuottaa tapahtumia ja palveluita, esimerkiksi iltapäiväkerhotoimintaa, kaupungin nuoriso- ja kulttuuritoimen tukena. Omissa tiloissaan toimivan Kulttuuriyhdistys Kurpitsan palkattu henkilökunta vapaaehtoisten ohella on näkyvä osa Seinäjoen kulttuurielämää ja pyrkii vaikuttamaan myös lapsia ja nuoria sekä kulttuuria koskevaan päätöksentekoon. (Kulttuuriyhdistys Kurpitsa 2011.)

Kulttuuriyhdistyksen kautta on teatteri-ilmaisunohjaajan helppo tehdä töitä. Yhdistys tarjoaa työntekijälle kanavan, jonka kautta voidaan hakea muun muassa apurahoja erilaisiin projekteihin sekä monesti palkanmaksu hoituu ongelmitta yhdistyksen kautta. Kurpitsa on tarjonnut muun muassa usealle kulttuurialan

sekatyöntekijälle kanavan tarjota omaa osaamistaan sekä tehdä ja toteuttaa omia projekteja. Kulttuuriyhdistys hyötyy jokaisesta työntekijästään ja projektista antaen yhdistykselle uusia yhteistyökumppaneita sekä avaten uusia apurahakanavia onnistuneiden projektien myötä. Esimerkkinä onnistuneesta yhteistyöstä on Erkki Merkkisen Rojupöhö, joka tehtiin yhteistyönä Lakeuden Etapin kanssa.

2.1.1 Taiteen perusopetus

Kurpitsa valmisti vuonna 2009 taiteen perusopetussuunnitelman jota toteutetaan yhdessä Seinäjoen kansalaisopiston kanssa. Kurpitsa on vuosien saatossa vakiinnuttanut asemansa Seinäjoella lasten ja nuorten teatteriopetuksen antajana. Taiteenperusopetusryhmiä on neljää eri tasoa. Suuren kysynnän vuoksi uusia opiskelijoita on otettava mukaan ja näin ollen ryhmien määrää täytyy nostaa ajoittain.

2.1.2 Kulttuuriperhekahvila Cafe Kurpitsa

Vuonna 2010 Kurpitsa avasi kulttuuriperhekahvila Cafe Kurpitsan Seinäjoen keskustaan. Perhekahvila on hankerahoitteinen ja suunnattu kotihoidossa oleville lapsille ja vanhemmille. Kahvilan toimintaa on esimerkiksi erilaiset taidepajat lapsille, muskarit sekä Värikäs Verstas-työpajat. Myös vanhemmille järjestetään omaa harrastetoimintaa. Kahvila toimii omanlaisena kulttuurillisena kohtaamispaikkana vanhemmille ja heidän lapsilleen. Kahvilatoiminta on pyritty pitämään mahdollisimman edullisena, kerhoihin on peritty pienet osallistumismaksut, joilla voidaan kattaa kerhoista kertyneet kulut.

2.1.3 Kokoperheen tapahtumat

Kurpitsa tuottaa vuosittain vähintään kaksi isoa kokoperheen tapahtumaa Seinäjoella. Tapahtumat ovat pääsääntöisesti ilmaisia. Tapahtumat toteutetaan useimmiten yhteistyössä muiden kulttuuritahojen kanssa. Tenavapiknik on yksi

Kurpitsan vakiintuneista vuosittaisista tapahtumista, jossa kokoperheelle on tarjolla erilaista kulttuuriohjelmaa sekä musiikkiesityksiä ulkoilmassa.

2.1.4 Feminateatteri

Feminateatteri on aikuisten harrastajateatteriryhmä, joka on toiminut vuodesta 2003 asti. Alunperin ryhmä perustettiin nuorille aikuisille, mutta vuosien saatossa aktiiviharrastajista kasvoi aikuisia. Nyttemmin ryhmä on aikuisten ryhmä, joka valmistaa yhden produktion vuodessa. Teatteriryhmän näytelmäproduktioiden pääsylipputuloilla pystytään kattamaan myös joitain yhdistyksen kuluja. Koska teatteriryhmässä on pääasiassa nuoria ja ei niin nuoria äitejä, ryhmää pidetään enemmänkin terapeuttisena sekä sosiaalisena henkirakona hektisen arjen keskellä, kuin kunnianhimoisena teatteriryhmänä. Feminateatterin suosion salaisuus piileekin juuri hyvässä hengessä ja niissä arkipäivän hyvissä ja pienissä hetkissä, joita katsoja voi ryhmän esityksistä löytää.

3 ERKKI MERKKISEN ROJUPÖHÖ

3.1 Yhteistyönä jäteneuvontaa draaman keinoin

Kulttuuriyhdistys Kurpitsan ja Lakeuden Etapin yhteistyö alkoi yhteisellä suunnittelupalaverilla Ilmajoella tammikuussa 2010, jonne Kurpitsa oli kutsuttu. Paikalla oli Etapin koulutus- ja neuvontapäällikkö Paula Haanpää sekä Kurpitsan jäseniä. Lakeuden Etappi on aktiivisesti järjestänyt neuvontaverkostonsa kautta alueen lapsille sekä nuorille erilaista ympäristöaiheista kerhotoimintaa. Tästä ajatuksesta lähdettiin pohtimaan, voisiko Kurpitsa mahdollisesti lähteä mukaan omalla draamapainotteisella otteellaan. Koska Suomessa lasten jäteneuvonnassa on käytetty erityisen paljon nukketeatteria ja Etappi oli valmistuttanut erittäin laadukkaat käsinuket, joita joskus oli käytetty ympäristökerhoissa, päädyttiin nukketeatteriesityksen valmistamiseen ja kohderyhmäksi valittiin alle kouluikäiset lapset. Näin Kulttuuriyhdistys Kurpitsasta tuli yksi jäteneuvontaa antava taho. Kurpitsan työryhmä sai opastusta ja koulutusta jäteneuvonta-asioihin koko yhteistyökauden ajan. Lakeuden Etappi maksaa yhdistykselle tehdystä suunnittelutyöstä, jäteneuvonnasta/esityksestä palkkiota sekä matkakorvaukset.

3.2 Lakeuden Etappi Oy

Lakeuden Etappi on jätehuoltolaitos, joka vastaa 11 omistajakuntansa jätehuollosta Etelä-pohjanmaan alueella. Osakaskunnat ovat: Alavus, Ilmajoki, Jalasjärvi, Kauhava, Kihniö, Kuortane, Kurikka, Lapua, Seinäjoki, Töysä ja Ähtäri (lukuunottamatta entisiä Alahärmän ja Korttesjärven kuntia, joiden jätehuollosta vastaa Ab Ekorosk Oy). Toimialueella asuu reilut 137 500 asukasta. Yhtiön liikevaihto vuonna 2009 oli 14,9 miljoonaa euroa. Etapille kuuluu myös kuntien lakisääteiset neuvontatehtävät. Etappi tarjoaakin maksutta neuvontaa monenlaisille ryhmille: päiväkoteihin, kouluihin sekä asukastilaisuuksiin. Etapin alueen jäteneuvontaa tekee jäteyhtiön kouluttama yhteistyöverkosto. Neuvontaverkosto koostuu 4H-yhdistyksistä ja muista tahoista. (Lakeuden Etappi

2011.)

3.3 Jäteneuvonta Suomessa

Jäteneuvonta on suunnitelmallista vaikuttamista, jonka tavoitteena on käyttöönotettavien luonnonvarojen vähentäminen, loppukäsittelyyn päätyvän jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen, sekä arvoihin asenteisiin ja käyttäytymistottumuksiin vaikuttaminen sekä ympäristötietouden lisääminen. Jätelain ja -asetuksen mukaan jäteneuvonta on alueellisten ympäristökeskusten, Suomen ympäristökeskuksen ja kuntien tehtävä. Kunnat voivat siirtää jäteneuvontatehtävänsä jätehuoltoyhtiöille. Jätehuoltoyhtiöt voivat ostaa neuvontapalveluita järjestöiltä tai muilta ulkopuolisilta tahoilta kuten mainostoimistoilta. Muissa organisaatioissa jäteneuvojat työskentelevät yleensä sivutoimisesti, hankekohtaisesti tai muiden töiden ohella. Jäteneuvonnan kohderyhmiä ovat kaikki jätteen tuottajat eli kotitaloudet, maaseudun elinkeinotoiminta, yritykset ja yhteisöt. Jäteneuvonnan keinoja ja menetelmiä on lukemattomia. Esimerkiksi organisaatioissa neuvonnan keinot, aihepiirit ja tavoitteet muotoutuvat monesti toimijoiden henkilökohtaisen kiinnostuksen mukaan mutta usein niiden taustalla on myös laajaa yhteiskunnallista käsitystä. (Blinnikka 2002.)

Yhtenä esimerkkinä ympäristökasvatustyöstä/jäteneuvonnasta mainittakoon pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus, joka antaa Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY:n kustantamaa maksutonta ympäristöneuvontaa pääkaupunkiseudun päiväkodeille ja kouluille. Kierrätyskeskuksen monipuolisen ympäristökasvatusneuvonnan lisäksi Kierrätyskeskuksen nettisivuilta löytyy kattavasti ympäristökasvatusmateriaalia esimerkiksi ympäristökerhoille, päiväkodeille tai kouluille.

Suomessa jäteasemat antavat jäteneuvontaa eri ikäluokille ja jotkut jäteasemat käyttävät draamaa lapsiryhmille, lähinnä nukketeatteria yhtenä jäteneuvonnan keinona. Leikkien ja erilaisten kirjallisten tehtävien kautta tehdään myös paljon jäteneuvontaa lapsille. Näkisin kuitenkin, että draamallisille tuokioille tai näytelmille olisi tilausta päiväkodeissa ja kouluissa enemmänkin, koska ympäristökasvatus

alkaa nimenomaan havainnoinnista ja kokemuksista, kuten kappaleessa 5 esittelemäni Käpylän sipulimalli kertoo (KUVIO1).

3.4 Käsinukke pedagogisena välineenä?

Nukketeatteri on kaikista teatterin muodoista lähinnä lapsen maailmaa. Nukketeatterilla on taiteellisten tavoitteiden rinnalla tärkeitä kasvatuksellisia tavoitteita kuten esteettinen ja eettinen kasvatus, lapsen tunne-elämän rikastuttaminen ja mielikuvituksen vaaliminen, lapsen tiedon laajentaminen, kielellisten virikkeiden lisääminen ja lapsen mielenkiinnon herättäminen eri taiteen aloja kohtaan. Nukketeatteri soveltuu hyvin opetustyöhön, koska nukke on lapselle läheinen hahmo, joka mielikuvituksessa muuttuu todelliseksi. Sen mitä nukke tekee näyttämöllä, kokee lapsikin tekevänsä. Opetettava asia havainnollistuu, puhuttelee lasta läheisesti sekä helpottaa uusien asioiden omaksumista. (Baric 1980, 11-23).

Nukketeatteri ja käsinuket yleensäkin oli minulle melko uusia asioita, joten lähdin hakemaan oppia nukketeatterikurssilta. Kurssi alkoi Nukketeatterikeskus Poijun sooloteatteri Teatteri Helmen esityksellä ja sen jälkeisellä nukketeatterityöpajalla. Esitys oli 30 minuuttinen, lumoavan vangitseva- täytyi olla, koska sen jaksoi kokonaisuudessaan seurata mukana ollut vuoden ikäinen tyttärenikin. Esityksen jälkeen alkoi työpaja, jossa valmistettiin oma käsinukke (LIITE 1) sekä perehdyttiin nuken liikuttamiseen. Kurssi oli kaksipäiväinen, todella mielenkiintoinen ja opettavainen. Luin myös jonkin verran nukketeatteriaiheista kirjallisuutta, mutta pääosin opettelini tekniikkaa harjoittelemalla nuken kanssa.

Nukketeatteri esityksemme oli suunnattu lähinnä alle kouluikäisille. Joten esityksen rakennuspalikoiden lähtökohtana oli 3-6 vuotiaiden lasten maailma. Työtämme helpotti omakohtainen kokemus alle kouluikäisistä lapsista. Meillä itsellämme oli juuri tuon ikäisiä lapsia, joten kysymällä ja kokeilemalla omilta lapsilta saimme paljon laadukasta tietoa esitystämme varten, esimerkiksi mikä kiinnostaa alle 6-vuotiasta lasta tai kuinka pitkän esityksen alle 6-vuotias lapsi jaksaa seurata.

Laadullisissa oppimisprosesseissa käsinuken mahdollisuuksien tunnustaminen edellyttää uutta suhtautumista oppimiseen. Nuken asemaa oppimisvälineenä vahvistaa, se että oppiminen tapahtuu lasta miellyttävällä tavalla. Nykyajan koulu vaatii aktivoivia apuvälineitä. Opettajan tulee pitää huoli, että opetus on viihdyttävää ja mielenkiintoista. Kun lapset kokevat opetuksen mielekkäänä, siinä myös opitaan. Mielekäs oppiminen puolestaan parantaa oppimisen laatua. Käsinuken käytettäessä pedagogisena oppimisvälineenä tapahtuu spontaania oppimista lasten ehdoilla. Käsinukke kannustaa lapsia osallistumaan oppimistapahtumaan aktiivisesti. (Tóren 2000, 22-26).

3.5 Osallistava Nukketeatteri

Osallistava nukketeatteri esitys rakentui ajatuksista ,että lapsi saa mahdollisuuden reagoida vapaasti tarinan kulkuun, jutella roolihahmoille ja esittää omia ehdotuksia tarinan ongelmakohtiin. Alle kouluikäinen voi kokea hankalaksi vain istua ja ottaa oppia vastaan, joten lähdimme siltä pohjalta rakentamaan esitystä, että lapsi saa vapaasti ilmaista itseään, luonnollisesti omien päiväkotiohjaajien johdolla.

Osallistavaksi teatteriksi voidaan kutsua teatteritoimintaa jossa liikutaan perinteisen teatterin ja draamaprosessien välimaastossa. Usein käytetään myös nimitystä soveltava teatteri tai draamakasvatus. Osallistavaan teatteriin nimetyille lajeille yhteistä on yhteisöllisyys ja yhteiskunnallisuus. Osallistava teatteri pyrkii aktivoimaan katsojaa ja kenties houkuttelemaan hänet mukaan prosessiin. Osallistava teatteri itsessään on kommunikaatiotapahtuma, jolla on oma erityinen yhteytensä tiedonvälityksessä. Se luo kohtaamisia kahdessa eri maailmassa monella eri tasolla: tapahtuu kohtaaminen itsen ja toisen ihmisen roolin kanssa roolissa ja roolin ulkopuolella ja kohtaaminen tekstin ja muun maailman kanssa. Toimiminen osallistavassa teatterissa yhdistyy ihmisen jokapäiväiseen elämään, se mahdollistaa arkitodellisuudesta etäännyttämisen ja tarjoaa toisin olemisen tilaisuuden. (Lintunen&Teerijoki. 2001.131-134.)

Esityksemme sisälsi myös konkreettisen osallistavan osion, jossa lapset saivat

yhdessä roolihahmojen/käsinukkien opastuksella lajitella roskia oikeisiin roskalaatikoihin. Osallistava nukketatteriesityksemme oli siis lasta esitykseen osallistuvaa mutta lapsen rooli esityksen kulussa oli olla oma itsensä. Lapsen ei tarvinnut ottaa esityksessä toisen roolia vaan omana itsenään olla mukana tarinan kulussa, samaistuen roolihahmoihin ja auttaen tarinan roolihahmoja ongelman ratkaisuisissa.

4 VARHAISKASVATUS

Rojupöhö-esitys on pyritty rakentamaan alle kouluikäiselle lapselle niin, että se tukee mahdollisimman paljon sen ikäisen lapsen kehitystä varsinkin ympäristö asioiden parissa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa eli Vasua tarkasteltaessa löytyy muutamiakin asioita, joita Rojupöhö esitys tukee.

Stakesin, nykyisin Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen eli (THL:n) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Vasun:n perusteet) on laatinut yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriö, opetushallituksen, Suomen Kuntaliiton ja muiden asiantuntijoiden kanssa vuonna 2003. (THL 2012.) ”Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista” (Stakes 2005, 11).

Varhaiskasvatukseen tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, jotta perheiden ja kasvattajien yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. Varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämää, valvoma ja tukemaa ja se koostuu kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Lähtökohtana on kasvatustieteelliseen, erityisesti varhaiskasvatukselliseen, mutta myös laaja-alaiseen, monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva kokonaisvaltainen näkemys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. (Stakes 2005,11.)

Varhaiskasvatuksessa lasten erilaisissa toiminnoissa on tarpeen saavuttaa kehityksellinen tasapaino niin, että kasvattajalla on selvä kuva siitä, miten kunkin lapsen kasvutapahtuma etenee. Tällaista varhaiskasvatuksen sisältöjen välistä tasapainoa voidaan tarkastella eräiden inhimillisen ymmärryksen, tiedon ja kokemuksen perusmuotojen avulla. Tämän viitekehityksen avulla pyritään

turvaamaan lapselle maailmasta syntyvän kuvan monipuolisuus, kokonaisvaltaisuus ja eheys. (Stakes 2005, 26.)

Varhaiskasvatuksellisesta näkökulmasta katsoen Rojupöhö esitys tukee Vasua eli varhaiskasvatussuunnitelmaa ympäristöaiheisella sisällöllään. Rojupöhö ei tue vasua vain pelkästään luonnontieteellisen orientaation kautta vaan myös esteettinen ja eettinen orientaatio ovat vahvasti rakentamassa pohjaa lapsen kehitykselle.

Varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt rakentuvat seuraavien orientaatioiden muodostaman kokonaisuuden varaan:

- matemaattinen orientaatio
- luonnontieteellinen orientaatio
- historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio
- esteettinen orientaatio
- eettinen orientaatio
- uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio (Stakes 2005, 26.)

Käsitteellä orientaatio, korostetaan, että tarkoituksena ei ole oppiaineiden sisältöjen opiskelu vaan välineiden ja valmiuksien hankinnan aloittaminen, joiden avulla lapsi vähitellen pystyy perehtymään, kokemaan ja ymmärtämään ja ympäröivän maailman monimuotoisia ilmiöitä. Orientaatioiden sisällöt, ilmiöt ja aiheet liitetään lasten arkeen, lähiympäristöön ja kokemuksiin niin, että lapset voivat tehdä havaintoja ja muodostaa omia käsityksiään. Aineksia orientaatioiden sisällöiksi on saatavissa muun muassa kirjoista, teattereista ja näyttelyistä (Stakes 2005, 26).

Luonnontieteellinen orientaatio on määritelty seuraavasti Stakesin Varhaiskasvatus-suunnitelman perusteissa: Havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla syvennyttään elollisen luonnon ilmiöihin. Tämänkin orientaation aiheet moninaisine ilmiöineen, eläimineen ja kasveineen eri vuodenaikoina ovat lapsen lähiympäristössä sisällä ja ulkona. Luonnontieteelliselle orientaatiolle on ominaista kokeellisen menetelmän käyttö. Kontrolloiduissa olosuhteissa perehdytään syy-seuraustyyppisiin vaikutussuhteisiin, joiden kautta luonnon ilmiöt ja niihin vaikuttavat tekijät alkavat vähitellen avautua lapsille. (Stakes 2005, 28.)

4.1 Friedrich Fröbelin varhaiskasvatusteoria

Rojupöhö esityksen kasvatuksellinen näkökulma, mikä nojaa vahvasti lapsilähtöiseen ja luontoläheiseen lähtökohtaan, löytää paljon yhteistä saksalaisen Friedrich Fröbelin varhaiskasvatuksen näkökulmista.

Varhaiskasvatuksen läpimurto tapahtui saksalaisen Friedrich Fröbelin (1782-1852) elämäntyön ansiosta. Fröbel nimesi perustamansa instituutiot lastentarhoiksi. Ensimmäisenä varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmana voidaan pitää 1800-luvun puolivälissä muodostunutta Fröbel-lastentarhasuunnitelmaa. Suunnitelman Fröbelin kasvatusnäkemysten kokonaisvaltaisuutta ja laaja-alaisuutta osoittaa, että hän näki lastentarhojen muodostavan perustan yhtenäiselle kasvatus- ja koulutusjärjestelmälle. Fröbelin työ varhaiskasvatuksen parissa on ollut merkittävää sekä teorian että käytännön kannalta. Fröbelin kasvatusteoreettinen näkemys kulminoituu elämänyhteyden käsitteeseen, tarkoittaen Jumalan, ihmisen ja luonnon erottamatonta yhteyttä, ykseyttä. Tämä tuli ilmetä ihmisessä tunteiden, toimintojen ja ajatusten yhdistymisenä. Fröbelin mukaan mikään eloton ei saanut ympäröidä lasta, vaan ainoastaan sellainen, missä, samoin kuin lapsessa itsessään, oli elämää. Lapselle oli annettava tilaisuus nähdä ja tuntea asioiden merkitys, tarkoitus, yhteys ja sopusointu. Fröbelin kasvatustilafilosofia voidaan kiteyttää käsitykseen luonnon ja hengen ykseydestä, sekä käsitykseen harmoniasta elämän päämääränä ja tarkoituksena. (Ojala 1984, 16-24.)

Fröbel esitti anekdootin, jossa lasta verrataan kasviin. Kasvattaja on ikään kuin puutarhuri, jonka on tiedettävä, että siemenestä kehittyy kasvi, saman siemenen uusi ilmentymä. Lapsi siis säilyy ihmisessä aina vaikka se joskus hautautuu kaiken tärkeilyn ja maneerien alle. Lapsen tulisi olla jokaisena ikäkautenaan kokonaisesti sitä, mitä hänen ikänsä edellyttää. Ihmisen tulee kasvussaan myös saavuttaa sellainen täydellisyys, mitä kulloinkin vaihe edellyttää. (Jantunen 2011. 65-66.)

Fröbelin keskeinen pedagoginen yleisperiaate on luonnonmukainen kasvatus. Fröbel korosti luontoa suurena kasvatuksen oppikirjana. Ihminen kasvaa ja oppii luontoa tarkkailemalla, elämällä sen keskellä ja olemalla luontoon yhteydessä.

Fröbel sisällytti luonnonmukaiseen kasvatukseen myös sen, että kasvatuksen tulisi tapahtua enemmän ihmisten ja inhimillisten olosuhteiden kuin opetuksen ja opetusvälineiden kautta. Pedagogiikan toimivuuden Fröbel rakensi erityisesti leikin, oppimisen ja työn varaan. Leikki on paras keino vapauttaa lapsen sisäiset voimat. Oppiminen on yksi lapsen toimintaviveteistä ja aikuisen ohjattavissa. Työ kuten leikkikin on lapsen spontaanin aktiivisuuden muoto. (Ojala 1984. 17-19.)

Rojupöhö esitys perustuu suurilta määrin leikin tai toiminnan kautta opittuun, Fröbelin pedagogiikan mukaisesti. Myös Fröbelin luonnontieteellinen ja luontoläheinen kasvatusajatus tukee mainiosti Rojupöhön aatteita ja kasvatuksellista näkökulmaa. Ja koska lapsella on suuri tarve kokeilla kaikkea uutta ja opittua otimme Rojupöhössä lähtökohdaksi lasta osallistavan esityksen, joka toiminnan, roskien lajittelun ja siivoamisen kautta opettaa lasta.

4.2 Lapsilähtöisyys

Lapsi saa olla lapsi lapsen maailmassa. Se edellyttää että aikuinen pystyy olemaan aikuinen. Turvallinen aikuinen määrittää lapselle rajat ja uskaltaa pitää niistä kiinni. (Jantunen 2011. 6).

Monesti lastennäytelmät ovat hyvin monimutkaisia ja valmistettu niin, että myös aikuiset löytäisivät esityksestä itselleen jotain. Rojupöhön päätimme valmistaa vain ja ainoastaan lapsille, lapsilähtöisestä näkökulmasta. Mietimme mistä lapset pitävät, mitkä asiat ja elementit herättävät heidän huomionsa, mikä on jännittävää ja mikä tylsää. Esitys valmistettiin hyvin yksinkertaisista palasista, ilman ääni- ja valoefektejä. Rakensimme esityksen, pienen lapsen näkökulmasta, jossa pääosassa olivat käsinuket sekä lapset itse. Esitykseen jätettiin myös ilmaa, joka antaa tilaa lapselle osallistua, havainnoida ja kokea asioita rauhassa. Esityksen käsikirjoituksessa oli tapahtumien kulussa kaavamainen muoto, jossa kerrattiin paljon samaa. Tällainen kaavamainen jatkuva kertaaminen on tavanomaista muun muassa alle kolmevuotiaalle lapselle.

Alle kouluikäisen leikki kehittyy vaiheittain rinnakkaisleikistä vuorovaikutteiseen

roolileikkiin. Aikuisen on tunnettava on tunnettava nämä leikkivaiheet osatakseen tukea lapsen leikkiä. Alle kolmivuotiaan leikissä korostuu jäljittely ja jatkuva kertaaminen. Seuraava leikkivaiheessa lapsen leikki on hyvin hyppelevää, nyt kaikki on koko ajan leikisti. Kolmas vaihe roolileikki, alkaa viisivuotiaasta ylöspäin. Leikit syvenevät ja monimutkaistuvat. (Jantunen 2011. 7-8.)

Lapsille suunnattu teatteriesitys voi olla rakennettu ainoastaan ja pelkästään lapsille. Rojupöhö tapauksessa tämä toimi suunnattoman hyvin. Tietylle kohdeyleisölle räätälöityä esitystä pystyy kehrittelemään hyvin, koska tietää kenelle sitä tehdään ja mistä näkökulmasta.

Maija Baric (2001, 160-162) kirjoittaa artikkelissaan kuinka suhtautuu nukketatterin tekemiseen. Hänen mukaan ei saisi olla eroa, minkä ikäistä yleisöä katsomossa istuu. Hän ei esityksissään halua myöskään kytkeä lapsi-vaihdetta päälle.

Mielestäni lapsi ei teatterissa viihtyäkseen kaipaa teennäistä äänenkäyttöä, huvittavaksi tarkoitettua hosumista, kompastelua, takaa-ajoa. haluamme luottaa lapsen vastaanottokykyyn. Uskomme nukan, värien, musiikin ja runollisen tekstin voimaan. Kaikkea ei tarvitse ymmärtää. Riittää jos näyttelijä pystyy piirtämään jäljen katsoja sydämeen. (Baric 2001, 162.)

Itse uskon myös tarinan ja nukan voimaan mutta mielestäni puhtaasti lapsiyleisölle tarkoitettu esitys pitää juuri sisältää kompastelua ja takaa-ajoa. Lapsentasoisen esityksen rakennuspalikat kerätäänkin lapsen elämästä. Lapsilähtöinen tapa tehdä teatteria antaa mielestäni lapselle mahdollisuuden itse tutkia ja kokea jotain uutta. Uskon lapsen saavan esityksestä myös hyvän teatterikokemuksen, mikä on alle kouluikäiselle suunnattoman tärkeä asian teatterikasvatuksellisesta näkökulmasta katsottuna.

Lapsilähtöisyydessä lapsen ei tarvitse koko ajan testata rajoja, vaan hänelle annetaan avaimet leikkiin, herättäen lapsessa pienen tutkijan. Lapsi tutkii ympäristöään, itseään ja oman osaamisensa rajoja. Aikuisen pitäisi olla nöyrä ja kiinnostunut lapsen tavasta nähdä maailma. (Jantunen 2011. 10.)

5 YMPÄRISTÖKASVATUS

Ympäristökasvatus ei ole kokoelma erilaisia tietoja ja tiettyjä menetelmiä vaan ympäristöä ja elämää tärkeänä pitävä tapa toimia. Se on elämän kunnioittamista kaikissa sen muodoissa. (Kinnunen & Nykänen 1992, 37).

Lasten ympäristökasvatus on elämää. Lapset kiinnittävät paljon huomioita kuinka aikuiset tekevät asioita. Malleja otetaan jo hyvin varhain. Ympäristökasvatuksen perustana on ekologia kun se käsitellään laajana ja ihmisen merkitystä painottaen. Tärkein tehtävä ympäristökasvatuksessa on auttaa lapsia ja aikuisia luomaan ekologisesti kestävä yhteiskunta ja elämään siinä. Varhaisen ympäristökasvatuksen tavoitteita on esimerkiksi:

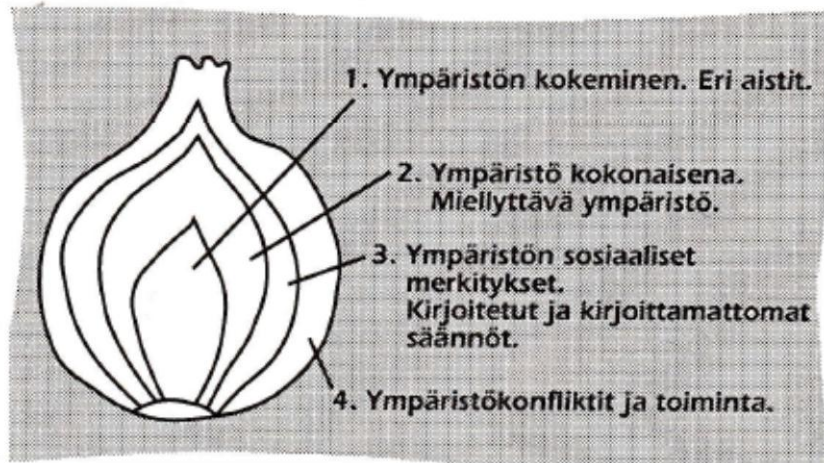
- antaa aineksia lapsen arvostukselle omaa elinympäristöään kohtaan antaa mahdollisuuksia havaintoherkkyyden kehittymiselle.
- antaa lapselle mahdollisuus toimia ja kokea asioita ympärillään yhdessä aikuisten ja toisten lasten kanssa.
- vahvistaa lapsen uskoa hänen omiin mahdollisuuksiinsa ympäristönsä hoitajana. (Kinnunen&Nykänen 1992, 36-40.)

5.1 Ympäristökasvatuksen sipulimalli

Erilaisia teoreettisia ympäristökasvatuksen malleja löytyy paljon. Yksi ehkäpä yleisemmin sovelletuista malleista on Palmerin puumalli. Joy A. Palmer painottaa puumallissaan, että ympäristökasvatuksen tulisi tapahtua samanaikaisesti ja yhtä vahvasti kolmella tasolla, ympäristössä, ympäristöstä ja ympäristön puolesta. (Helsingin Yliopisto 2006). Paneudun kuitenkin tarkemmin tunnetun suomalaisen ympäristökasvatuksen filosofi Markku Käpylän ympäristökasvatuksen teoriaan.

Markku Käpylä on teoreettisen ajattelun tuloksena tuottanut ympäristökasvatuksen sipulimallin. Sen syntyyn on vaikuttanut muun muassa amerikkalainen 1960- ja 70-luvuilla kehitetty vaihtoehtopedagogiikka, joka korostaa tunteiden, affektien ensisijaisuutta. Mallin syntyyn on vaikuttanut erityisesti myös Brownin yhdentävä kasvatus sekä Knappin ja kumppaneiden "humanistinen ympäristökasvatus".

Toiseksi Käpylän malliin on liitetty ajatuksia sosiaalisesta tietämisestä ja eietämisestä sekä tiedoista ideologisena valtana. Kolmantena lähtökohtana on ollut eurooppalaisen fenomenologian mukainen inhimillisen kokemuksen tarkastelu.

KUVIO 1. Ympäristökasvatuksen sipulimalli (Käpylä 1995. 34.)

KUVIOSSA 1. mallin keskellä on yksilö ja hänen välitön kokemusmaailmansa. Kokemus on ihminen. Kokemuksesta voi puhua myös käsitteillä kehollisuus, aistiminen, havainto, elämykset ja merkitykset, jotka kaikki kuvaavat samaa asiaa. Ympäristö koetaan kokonaisuudessaan kehollisena. Inhimillinen havainto on merkityshakuinen. Objektia ja subjektia ei voi erottaa toisistaan. Merkitys koetaan havainnoissa elämyksinä. Tällainen kokemustieto on reflektioimaton, epäteoreettista. Sipulin kerrokset ovat vuorovaikutuksessa keskenään muun muassa siten, että kulttuuri vaikuttaa yksilön välittömään kokemukseen. Yksilön ja hänen välittömän kokemuksensa ympärille rakentuu tieto sipulin tavoin kerros kerrokselta yhteiskuntaan päin. Ymmärryksen laajeneminen edellyttää lisääntyvää teoreettista ajattelua. Perusajatuksena mallissa on kriittisen kulttuurisen reflektion kehittyminen. Ymmärryksen kehittyminen on tiedostetun ja tiedostamattoman rajan siirtämistä. Tähän päästään ongelmakeskeisellä opetuksella. Konfliktit tarjoavat ikkunan yhteiskunnan ideologisiin valtarakenteisiin. (Käpylä. 1995. 24-35.)

Käpylän ympäristökasvatuksen sipulimalli käy hyvin lasten ympäristökasvatukseen, koska sipulimalli rakentuu kerroksista. Myös lapsen tietous kasvaa kerros kerrokselta. Näkisin, että Käpylän malli näkyy soveltuvilta osin myös Rojupöhön esityksessä. Esitys on rakennettu niin, että

ongelmakeskeisyydellä pyritään saamaan lapset osallistumaan esityksen kulkuun ja miettimään sekä ympäristöön että eettisyyteen liittyviä kysymyksiä, kuten ystävyys ja käytössäännöt. Esityksen päähenkilöllä sekä hänen ystävillään on ongelmat, joita pyritään ratkaisemaan yhdessä ja sen kautta tuoda lapselle ymmärrystä ympäristöystävällisestä ajattelusta.

5.2 Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen käsitteen olivat ottaneet käyttöönsä Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto (IUCN), Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma (UNEP) ja Maailman luonnonsäätiö (WWF) ympäristönsuojelustrategiassaan vuonna 1980. Mutta se tuli laajempaan tietoisuuteen vasta Brundtland-raportissa Yhteinen tulevaisuutemme, jossa kestävä kehitys määritellään suomeksi seuraavasti: “ Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa ”. (Wolff 2004. 20).

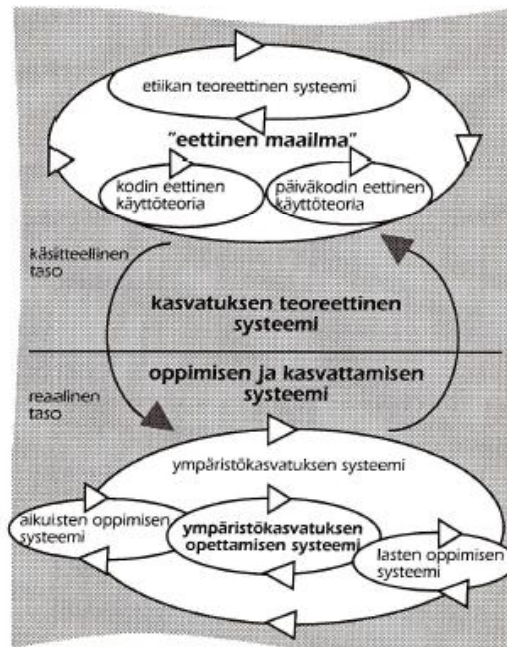
Brundtlandin komissio - nimi tuli silloisen Ympäristön ja kehityksen maailmankomission puheenjohtaja norjalaisen Gro Harlem Brundtlandin mukaan. (Wolff 2004. 20). Brundtlandin komission määritelmässä keskeinen lähtökohta on ihmisen hyvinvoinnin kehittäminen. Ihminen motivoituu suojelemaan sellaista, joka tuottaa hänelle mielihyvää tai hyötyä. Kestävää kehitystä kuvataan ekologisen, sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävyuden näkökulmasta eli painotetaan muun muassa joko ympäristön säilyvyyteen, tasa-arvon korostamiseen, kulttuuriperinteiden vaalintaan tai taloudellisen kasvun kehitykseen. (Parikka-Nihti. 12).

Kestävän kehityksen ajatuksia seurattiin monessa esittämissämme päiväkodeissa. Useilla päiväkodeilla oli meneillään kierrättämisen teemaviikko tai ympäristöasiat olivat muuten vain ajankohtaisia. Kestävää kehitystä ajatellen Rojupöhö esitys ja sen tarpeisto ja lavasteet oli valmistettu suurilta osin kierrätysmateriaalista. Rojupöhö esitys tukee siis myös omalla tapaa lasten kasvua kohti kestävää kehitystä esityksen sanomalla ja korostaen myös esityksen

ekologishenkistä visuaalisuutta.

5.3 Ympäristöetiikka

Ympäristöetiikkaa lähden tarkastelemaan sekä avaamaan systeemiteoreettisen tarkastelutavan kautta. Vuokko Vienola määrittä 1980-luvun lopulla eettisyyden lähtökohdista kokonaisteorian eli mahdollisimman laajaa kokonaisuutta suhteitten kautta määrittelevän suhdeteorian. Teoria on toimiva, koska siihen voi liittää niin realistisen kuin käsitteellisenkin tason elementit, esimerkiksi lasten toiminnan, opetuksen teorian että eettisyyteen liittyvät teoreettiset rakennelma (Vienola.1995.76.)

KUVIO 2. Systeemiteoreettinen näkökulma ympäristökasvatukseen (Vienola. 1995. 77.)

Lapsen moraalikasvatus alkaa jo ennen lapsen syntymää, koska syntyessään lapsi joutuu sykliseen prosessiin, johon häntä edeltävät sukupolvet vaikuttavat. Tätä syklistä prosessia voidaan kutsua systeemiksi. Systeemi on siis toimintakokonaisuus, johon olennaisena osana kuuluu vuorovaikutussuhteet. Lapsi syntyy kodin tai ihmiskunnan luomaan eettiseen maailmaan, jossa sallitaan tiettyjä asioita ja kielletään toisia. Ihmisellä on käsitys oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta. Tästä muodostuu yksi käsitteellisistä systeemeistä.

Kotikasvatus ei yleensä perustu teoreettiseen ismiin vaan paikallisen kulttuurin luomaan traditioon. Ammattikasvattajien arkitraditioon liittyy teoreettisia elementtejä koulutuksen tai oman harrastuneisuuden pohjalta. Ammattikasvattajien teoreettista eettisen tai moraalisen kasvatuksensa pohjaa voidaan kutsua termillä käyttöteoria, joka on yksi käsitteellisistä systeemeistä. (Vienola. 1995. 77-78.)

Rojupöhö esityksen ja yleensäkin tällaiseen ympäristöaiheisen esityksen rakentaminen vaati meiltä tekijöiltä tietenkin asiaan paneutumista. Näin tärkeänä, että saan peruskoulutusta ympäristö- ja jäteasioista. Etappi järjestää säännöllisin väliajoin koulutusta jäteneuvojilleen näin päivittäen heidän tietouttaan ympäristöasioista. Omat arvoni meni heti puntariin ja kotona alkoikin kierrätys sekä ympäristöystävällinen ja kohti kestävästä kehitystä henkinen elämä. Koen tärkeänä missä tahansa kasvatustyössä, että kasvattajan arvomaailman täytyy olla tasapainossa. Omien arvojen pohjalta tehty kasvatus on tasokasta sen näkee työnsä jäljestä. Jos opettaa jotain, mikä ei pohjaa lainkaan omia eettisiä tai moraalisia käsityksiä ei työn jälki ole välttämättä niin puhdasta ja hedelmällistä.

Kasvatuksessa tavoitteena on aina kehittyminen. Ympäristökasvatusta on hyvä tarkastella systeemien perusvoimista ja avoimuudesta käsin. Systeemin sisällä on siis kolme perusvoimaa: muutos, tasapaino ja muutosvastarinta. Muuttuminen ja tasapainossa pysyminen ovat toisilleen vastakkaisia, siksi tarvitaan välittävä voima eli muutosvastarinta, jotta systeemi pysyisi koossa ja toimintakykyisenä. Ympäristökasvatuksen tarkoituksena on muuttaa kasvatettavan käyttäytymistä. Muutoksen on kuitenkin tapahduttava varovasti ettei sisäinen tasapaino järky, koska silloin tarvitaan muutosvastarintaa pitämään kasvatettava toimintakykyisenä. (Vienola. 1995. 78-79.)

Rojupöhön esityksen eettiset arvot pohjaavat pitkälti omiin henkilökohtaisiin arvoihin. Myös kodin ja päiväkotien eettiset käyttöteoriat on huomioitu jossain määrin. Kodin käyttöteorioita löytyy useampia mutta pohjasimme sen tämän päivän traditioon ja päiväkodin eettiseen käyttöteoriaan tutustui kysymällä päiväkodilta heidän suhteestaan ympäristöasioihin. Rojupöhö esitystä en pidä mitenkään eettisesti arveluttavana enkä näe, että esitys toisi lapselle väärää kuvaa

moraalisista tai eettisistä asioista. Olemme pyrkineet pitämään esityksen teemat yleismaallisina ja ympäristö ja kierrätysasiatkin melko yksinkertaisina lapselle ymmärtää. Esityksen ympäristöön liittyvät asiat olemme tarkistuttaneet Etapin henkilökunnalla, joten ainakaan väärää informaatioita ympäristöasioista esitys ei anna.

6 TEATTERIKASVATUS

Rojupöhö-projektiin mukaan lähtiessämme vahvana ajatuksena oli tuoda draamaa ja teatteria tutuksi alle kouluikäisille lapsille. Oman ammattitaidon vahvistaminen sekä osaamisen näyttäminen oli myös yksi lähtökohta. Ympäristöasiat ja niiden oppiminen voi olla lapsille hankalaa ja jossain määrin myös tylsää. Draaman kautta oppiminen voidaan kokea uudella ja mielenkiintoisella tavalla. “ Draaman muoto on leikittelevä mutta muoto vakava “ (Heikkinen. 2005. 33).

Draamakasvatus tai teatterikasvatusta en tarkastele tarkemmin, mutta koska Rojupöhö-projektin aikana minulle kuitenkin yksi tärkeistä tavoitteista oli saada lapsille kokemus draamasta ja teatterista sivuan draamakasvatusta hieman. Draamassa oppija siis tutkii “toimii ajattelujaan” ja tekee teoriaa näkyväksi. Lapsen maailmassa näkyy halu leikkiä ja luoda rinnakkaistodellisuuksia. Leikin , draaman ja teatterin avulla pystytään kertomaan tarinoita itsestämme, toisistamme ja maailmasta jossa elämme. (Heikkinen. 2005. 23-33.) Rojupöhö esityksessä yksi tärkeä tavoite oli antamaa lapselle teatterista positiivinen kuva ja näin madaltaa kynnystä lähteä ehkä uudestaan teatteriin.

7 ROJUPÖHÖ-ESITYKSEN VALMISTUMISPROSESSIN VAIHEET

7.1 Esityksen tavoitteet

Rojupöhö esitystä valmistaessamme oli meillä selkeinä tavoitteina saada aikaiseksi hyvä ympäristöaiheinen esitys lapsille, joka palvelee sekä Lakeuden Etapin asettamia tavoitteita sekä tietenkin Kulttuuriyhdistys Kurpitsan omia tavoitteita sekä arvoja. Määrittelimme tavoitteiksi ekologisuuden, varhaiskasvatuksen sisältäen ympäristökasvatuksen sekä teatterikasvatuksen sekä lapsilähtöisyyden.

7.1.1 Ekologisuus

Rojupöhön ekologisia arvoja ovat: roskien lajittelu, ympäristön siistinäpito, luonnon kunnioitus sekä kierrätys. Yksinkertaiset ja lapsen ymmärryksen tavoittavat ekoteot ja ympäristöasiat antoivat pohjaa arvojen laatimiselle. Esityksen arvot nojasivat myös vahvasti Lakeuden Etapin arvoihin, mitkä ovat asiakaslähtöisyys, asiantuntemus, tehokkuus, yhteistyö ja ympäristövastuu (Lakeuden Etappi Oy. 2012).

7.1.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukselliset tavoitteet olivat ympäristökasvatuksessa ja teatterikasvatuksessa mutta yksinkertaistaen tavoitteena oli saada lapselle positiivinen ja onnistuneisuuden tunteita sisältävä kokemus ympäristöasioista sekä teatterista. Ympäristökasvatuksen tavoitetta ei suoraan lainattu esimerkiksi Vasusta (varhaiskasvatussuunnitelmasta) mutta sitä mukaillen kuitenkin. Kokemuksen kautta lähdimme ympäristöasioita lapsille opettamaan. Teatterin ja draaman tutuksi tekeminen lapsille oli tärkeä tavoite Rojupöhössä. Lasten draamakasvatus on minulle tärkeää ja koenkin sen omaksi tehtäväkseni työkentällä. Lapset ovat kuitenkin tulevaisuuden teatterissa kävijöitä on hyvin

tärkeää aloittaa varhainen teatterikasvatus heti kun mahdollista. Teatterikävijöiden keski-ikä alkaa olemaan melko korkea ja onkin aika saada mukaan uutta ja nuorempaa kävijäkuntaa myös.

7.1.3 Lapsilähtöisyys

Lapsilähtöisyys oli esityksemme yksi tavoitteista. Rakentamalla teatteriesityksen lapsen näkökulmasta ja lapselle oli haastavaa mutta koen, että onnistuimme siinä. Tavoitetta ei saavutettu heti. Esityksen rakenne alkoi pikkuhiljaa löytää omat uransa esityskerta toisensa jälkeen. Lapsen spontaania osallistumista esityksen kulkuun, tutkimista ja kokemista edesauttoi meidän nukettajien kokemuksen kasvaminen ja se antoi lapsilähtöisyydelle hurjasti tilaa kasvaa

7.2 Tarina ja roolihahmot

Yleisesti määrittelen Rojupöhö-esityksen seuraavanlaisesti: Erkki Merkkisen rojupöhö esitys on ympäristö- ja draamakasvatusta alle kouluikäisille lapsille. Osallistavaa draamaa sisältävä esitys antaa lapselle omakohtaisen kokemuksen kodin jätteiden lajittelusta, mikä kasvattaa lapsen ympäristötietoutta ja näin tukee kestävän kehityksen ajatusta. Rojupöhö-esitys on rakennettu yksinkertaiseksi lapselle ymmärtää ja kokea. Esitys pyrkii antamaan lapselle positiivisuuden ja onnistumisen tunteen ja näin madaltaen kynnystä lähteä ehkä uudestaan teatteriin.

Rojupöhö tarinan kokosin osin Etapin antaman ympäristökerho-materiaalipaketin pohjalta, osin tarina muokkaantui harjoitusprosessissa kevään ja kesän 2010 aikana. Itsekirjoitettu tarina antoi myös vapauden esittäjille tarpeiden mukaan muokata ja työstää tekstiä haluamallaan tavalla. Erityisessä keskiössä oli tarina ja sen pituus ja muoto, ne täytyivät sopia vauvoille kuin myös kuusi-vuotiaillekin.

Tarinan rakennusvaiheessa keräsimme tietoa lapsilta konkreettisesti kysymällä ja

juttelemalla. Tarina muovaantui nykyiseen ja lopulliseen muotoonsa pitkän harjoitusprosessin kautta. Ydintarinan kirjoittaminen oli kohtalaisen helppoa ja se valmistuikin päivässä. Tarinan pienet yksityiskohdat hioutuivat ja palikat loksahdivat paikoilleen vasta kun saimme ulkopuoliset ohjaajansilmät seuraamaan esitystä ja palautteen.

Rojupöhön roolihahmot olivat visuaalisesti jo valmiina olevat nuket, mutta henki niihin tuli herättää meidän itse. Jaoimme työparini kanssa roolihahmot ja teimme jokaisesta hahmosta roolianalyysit. Tässä muutama esimerkki muistiinpanoistani:

Lennu Liito-orava on ujo mutta fiksu, pieni koko voi joskus huijata. Lennun älykkyydellä on kaveriporukka useaan otteeseen pelastettu oudoista tilanteista. Lennu on kaikkien kaveri ja hänestä pidetään. Pieni, pippurinen ja ujo.

Ville Varis on näsäviisas. Joutuu usein kiperiin tilanteisiin suuren suunsa vuoksi. Tykkää kaikesta arvokkaasta ja kiiltävästä ja onkin aina kysymässä hintaa.

Kosti Kompostimato on kirjanoppinut älykkö. Tieteellistä kaiken. Jokaiseen kysymykseen löytyy vastaus, joko matemaattinen tai luonnontieteellinen. (Päiväkirjamerkintä 30.5.2010.)

Roolianalyseistä huolimatta, hahmot muovaantuivat kuitenkin harjoituskerta toisensa jälkeen lopulliseen muotoonsa. Lähtökohtana oli kuitenkin, että roolihahmojen luonne tulisi olla lapsella helposti samaistuttavissa ja roolihahmoista tulisi löytää jotain tuttua mutta samalla uutta.

7.3 Visuaalinen ilme

Koska esitys käsittelee lajittelua ja sisältää ekologista ajattelua, on esityksen lavastuksen oltava sen mukainen. Rakensin lavastuksen (LIITE 2) täysin kierrätysmateriaalista. Ainoa asia, mikä lavastukseen ostettiin oli luonnonmateriaalista valmistettu aurinko sekä kankaasta valmistettu kukka. Muut lavastukset kuten uuni, pöytä, matot, ikkunaverhot valmistin kotoa löydettyistä materiaaleista ja pahvista. Erkki Merkkisen koti tapetoitiin jämätapettipaloista ja jopa vanhoja karkkipapereita käytettiin uudestaan. Ajatuksena oli siis jättää

mahdollisimman pieni hiilijalanjälki.

Näyttelijöiden / nukettajien puvustuksella oli lähdetty hakemaan myös luonnonmukaisuutta ja satumaisuutta. Samanlaiset hameet ja niihin kiinnitetyt kukkaköynnökset herättivät lasten huomion positiivisella tavalla ja johdattivat lapsia tarinan maailmaan. aluksi käytimme keijukaismaista meikkiä mutta totesimme sen melko turhaksi, koska pääasiassa olivat kuitenkin nuket, joilta emme halunneet viedä huomiota.

Visuaalisen ilmeen merkitystä ei tule vähätellä vaikka kohderyhmänä onkin lapset. Joissain tapauksissa nimenomaan lapset tarvitsevat paljon nähtävää ja ihmeteltävää.

7.4 Työpajatoiminnan suunnittelu

Alkuperäisessä Rojupöhö suunnitelmassa oli ympäristöaiheista työpajatoimintaa jokaisen esityksen jälkeen. Työpajoissa leikittiin erilaisia leikkejä, mitkä oli räätälöity teemaan sopiviksi, askartelimme, piirsimme ja väritimme. Käytimme lasten tekemää materiaalia leikeissä. Jostain syystä suurin osa päiväkodeista eivät halunneet kuin pelkän esityksen, joten pikkuhiljaa työpajatoiminta jäi pois kokonaan. Suurien lapsiryhmien kanssa oli myös hieman hankalaa alkaa leikkimään ja tilatkaan eivät aina olleet sopivia siihen. Meillä oli Lakeuden Etapilta saatua ympäristömateriaalia, jota jaoimme esityksen päätteeksi. Kysyntää olisi kuitenkin enemmän ollut kirjalliseen jälkityöstöön esimerkiksi esikouluikäisten kanssa.

Ympäristöaiheinen työpaja oli mielestäni kuitenkin erinomainen idea mutta kaipaisi enemmän pohdiskelua, kuinka isojen ryhmien kanssa voidaan pitää pajoja? Ohjaajia on vain kaksi ja lapsia voi olla 50. Ehkäpä pienet materiaalipaketit kotona tehtäväksi olisi paras ratkaisu. Näin Etappi markkinoi itseään lasten kautta ja myös tieto ympäristöasioista kulkeutuu lapsien mukana koteihin.

7.5 Harjoitteluprosessi

Rojupöhö esitystä harjoiteltiin keväällä 2010 ja osin kesällä 2010. Harjoitteluprosessi oli hyvin hajanaista. Esitys olisi saatu valmiimmaksi nopeampaa jos olisimme saaneet harjoitusaikataulut sopimaan yhteen. Epäsäännöllinen harjoittelu ei tuottanut tulosta ja monet harjoitukset olivat lähestulkoon turhia. Esitys harjoiteltiin siihen meisteeseen, että vuorosanat osattiin ja tarina oli tuttu. Tiesimme kuitenkin, että jokainen esitys tulisi olemaan erilainen riippuen lapsiyleisön aktiivisuudesta, jätimme ilmaisulle liikkumavaraa.

7.6 Markkinointi

Rojupöhön markkinointi oli todella pientä. Etapin nettisivuilla oli tilaustiedot esityksestä. Sana esityksestämme kiiri nopealla vauhdilla ja meihin otettiin yhteyttä. Paikallisissa lehdissä oli muutamia juttuja ja meillä oli juliste (LIITE 3), jonka esityksen tilaajalle lähetettiin. Ilmainen ja vauhdikas esitys meni kaupaksi ilman markkinointia. Ainoa kerta kun markkinoimme esitystä oli kesällä 2011 kesäkiertuetta suunniteltaessa.

7.7 Rojupöhö-esitykset

Rojupöhö esitykset alkoivat syksyllä 2010. Esityksiä on ollut yhteensä 60. Esityksiä tilasivat kirjastot, päiväkodit, perhepäivähoitajat, ryhmäperhepäiväkodit, tapahtumat ja koulut. Yleisöä on ollut yhteensä noin 1200 katsojaa. Esityksen suosio perustuu yksinkertaiseen ja hauskaan tarinaan ja tietysti ei voi olla huomioimatta ilmaisen esityksen vetoa.

Jokainen esityskerta räätälöitiin tilaajan mukaan. Rojupöhö voi pitää sisällään ainoastaan esityksen tai sitten aiheen työstämistä voidaan jatkaa työpajalla. Työpaja sisältää aiheeseen liittyviä leikkejä, askartelua ja keskusteluja. Lajitteluun liittyvää materiaalia jätetään myös aikuisille luettavaksi. Kestävän kehityksen

ajatusta tuetaan mahdollisimman paljon ja siihen liittyvää materiaalia jaetaan.

Esityspäiviä oli viikossa yksi, perjantai. Esitykset olivat aamupäivisin ja Etapin alueella. Kesällä teimme viikon mittaisen Rojupöhökiertueen päiväkodeissa.

Esityksille olisi ollut tilausta vielä esityskauden päätyttyäkin mutta joskus on vain lopetettava, että voi aloittaa jotain uutta.

8 ESITYKSEN ARVIOINTIA

Esityksen arviointi perustuu omaan havainnointiin, päiväkirjamerkintöihin, Rojupöhö-esityksen videotallenteeseen sekä seitsemän päiväkodin kyselylomakkeisiin. Osaa arviointia pohjaan saamaani palautteeseen Lakeuden Etapilta. Esityksen arvioinnissa kiinnitän erityishuomion ympäristökasvatukseen ja toteutuuko se kuinka esityksessä sekä esityksen ymmärrettävyyteen.

8.1 Kyselylomakkeet

Opinnäytetyöni tutkimusmateriaalia on osin kerätty kyselylomakkeilla. Rojupöhö-esitys kiersi alkukesästä 2011 kahden viikon kesäkiertueen Seinäjoen lähikunnissa. Seitsemään esityspaikkaan lähetettiin sähköpostitse kysely esityksestä. Kyselykaavakkeessa oli kysymykset erikseen lapsille, että ohjaajille. Esityspaikat olivat päiväkoteja sekä perhepäiväkoteja.

Kysymykset lapsille:

1. Kuka hahmoista on suosikkisi?
2. Mikä oli esityksessä hausointa?
3. Opitko jotain? Mitä?
4. Aiotko lajitella roskaa kotona?
5. Tiedätkö onko metalliroskille oma roskalaatikko?
6. Miksi mielestäsi kannattaa kierrättää?

Kysymykset ohjaajille:

1. Mitä mieltä olit esityksestä?
2. Jäikö esitys elämään lasten leikkeihin tai jollain tavalla päivän teemaksi?
3. Oliko esitys lasten mieleen?
4. Koetko, että esitys täytti lasten varhaiskasvatuksellisia tavoitteita? Mitä?
5. Mihin esityksen rakenteeseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

Kehitettävää?

Palautteen päätin kerätä päiväkotien turvallisten ohjaajien kautta, koska tiesin, että lapset eivät kykenisi antamaan minulle täysin totuudenmukaista palautetta, jos sen itse olisin haastattelemalla kerännyt. Päädyin tähän ratkaisuun myös ajanpuutteen vuoksi, päiväkodeilla on omat tiukat aikataulut, joten näin parhaimmaksi jättää kyselyn ohjaajien tehtäväksi. Palautekyselyissä pääpaino lasten osalta oli esityksen mielekkyydessä sekä mitä oli esityksestä oppinut. Aikuisten kysymyksissä pääpaino oli esityksen varhaiskasvatuksen näkökulmassa.

8.2 Palaute lapsilta

Lapsilta kerätyissä kyselylomakkeissa (LIITE 4) pidettiin esityksen roolihahmoista ja hassuista tapahtumista, kuten variksen toilailuista peltipurkkien kanssa. Lapset olivat oppineet esityksestä, että roskia tulisi kierrättää ja laittaa roskia oikeisiin, niille kuuluviin roskalaatikoihin. Lapset myös aikovat tulevaisuudessakin lajitella roskia oikein. Osalle lapsista oli hahmottunut myös miksi tulisi kierrättää ja mitä tapahtuu, jos ei kierrätä.

Omien päiväkirjamerkintöjen ja havaintojen perusteella palaute lapsilta on ollut positiivista. En kohdannut yhtään ryhmää, joka ei olisi jaksanut keskittyä koko esitystä läpi. Yksittäisiä tapauksia mukaan kuitenkin mahtuu.

Esitys sujui mallikkaasti. Lapset olisivat luultavasti osallistuneet aktiivisemmin, ellei "isot pojat" olisi pistänyt kapuloita rattaisiin. Tiesin kuitenkin jo alkuvaiheessa, että kyllä pojat haluavat auttaa lajittelussa ja niinhän siinä kävikin! (Päiväkirjamerkintä 14.6.2011).

Positiivinen palaute lapsilta antoi paljon intoa ja iloa omaan esiintymiseen. Oli mukavaa esittää Rojupöhöä, koska tiesi, että siitä pidettäisiin.

8.3 Palaute ohjaajilta

Ohjaajien kyselylomakkeissa (LIITE 5) saatiin positiivista palautetta kaiken

kaikkiaan koko esityksestä. Erityisesti kiiteltiin sopivan kestoisesta esityksestä, ympäristöaiheisesta otteesta sekä lapsentasoisesta esityksestä. Esitystä keuhuttiin myös korkealaatuiseksi.

Kauhavalla saatiin päiväkodin ohjaajalta mieltä ylentävää kommenttia "ihan kun ammattilaiset olis esittäny!" Jep, luulivat meitä varmaan Etapin roskakuskeiksi. (Päiväkirjamerkintä 8.6.2011).

Esitys oli jäänyt myös osin lasten leikkeihin elämään ja aiheesta juteltiin pitkään. Varhaiskasvatuksen tavoitteita aikuiset arvioivat hyvin täytetyiksi muun muassa ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Myös ystävyys ja eettisyys nostettiin esityksen teemoiksi. Kyselyissä tuli myös esille, että voisiko lapset osallistua vielä enemmän ja myös perään kuulutettiin tuliko tarpeeksi selvästi esille miksi tulisi kierrättää?

8.4 Palaute Lakeuden Etapilta

Rojupöhö, lapsille suunnatun ympäristökasvatuksen erinomainen keino! (Etapin palaute 2012.) Etapin kanssa yhteistyö sujui todella hyvin. Molemminpuolinen kunnioitus yhteistyössä näkyi. Kurpitsa arvosti suuresti mahdollisuutta tehdä varhaista teatteri- ja ympäristökasvatusta ja ylipäänsä työtä Etapille. Etappi piti hyvän huolen, että esityksen laatu kaikin puolin toimi ja että yhteistyö pelasi saumattomasti. Laatua Etappi tuli muun muassa hankkimalla tarpeistoja ja opetusmateriaalia jos siihen meillä oli tarvetta. Palaute Etapilta oli hyvää. (LIITE6).

Tavoitteet koettiin saavutetuksi lasten ympäristökasvatuksessa, joita olivat ekologisuus, tarkemmin jätteiden lajittelu ja jäteneuvonta yleensäkin alle kouluikäisille lapsille. Erityisen tyytyväisiä oltiin, kuinka laajasti Rojupöhö oli tavoittanut lapsiryhmiä Etapin alueella. Esityksemme esitettiin Etelä-Pohjanmaalla Seinäjoella, Peräseinäjoella, Ylistarossa, Ilmajoella, Nurmossa, Lapualla, Kurikassa, Ylihärmässä, Kauhavalla, Toysässä, Tuurissa, Kuortaneella, Ähtärissä ja Alavudella. Useissa kunnissa useampaan kertaan. Uusi ja erilainen tapa tehdä jäteneuvontaa Etapin alueella herätti kiinnostusta ympäri aluetta ja Etappi saikin projektin aikana paljon positiivista näkyvyyttä Rojupöhö esityksen myötä.

Yhteistyön jatkuvuutta toivotaan ja mahdollinen uusi yhteistyökuvio jatkuu vuonna 2013 jäteneuvonnan merkeissä ja draaman muodossa yläaste ikäisille nuorille. Tarkemmat suunnitelman ja aikataulut sovitaan vuoden 2012-13 vaihteessa.

8.5 Esityksen tavoitteiden arviointi

Ympäristökasvatus toteutui esityksessä roskien lajitteluna, sen oppimisena sekä siitä keskustelemalla. Kestävän kehityksen ajatus oli esityksen tarinassa mukana mutta sanaa- kestävä kehitys, emme esityksessä lapsille kuitenkaan käyttäneet sen vaikeaselkoisuuden vuoksi. Useassa päiväkodissa oli käsitelty ympäristöasioita juuri ennen esitystämme, joten asiaa oli jo pohdiskeltu lasten kanssa. Tärkeäksi seikaksi kasvatuksellisesta näkökulmasta oli huomata lasten ohjaajien ja vanhempien rooli. Useimmissa paikoissa ohjaajat ja äidit olivat mukana aiheesta kiinnostuneena ja lasta kannustaen mutta muutamissa paikoissa huomasin, että joko ohjaajan tai vanhemman asenteen vuoksi, myös lapsen mielenkiinto asiaan lopahti. Tärkeä aspekti kasvatuksessa ja oppimisessa on vanhemman / auktoriteetin rooli. Aikuinen toimii kuitenkin lapselle aina esikuvana.

Yksi ohjaajista oli melko aidon näköisesti innostunut ja kiitollinen, että oltiin siellä. Pari muuta nuorta naista oli tympeän oloisia, hyvä jos moikkasivat meitä! Harmitti lasten puolesta, koska lapset kuitenkin imevät aikuisilta mallia ja nämä ankeat tätit sitä ankeutta hehkuivat! (Päiväkirjamerkintä 13.6.2011).

Ympäristökasvatuksen teoriassakin on aikuisen rooli erityisen tärkeää. Kuten Taivaan merkit - Pienten lasten ympäristökasvatus kirjassa sanotaan "Malleja otetaan jo hyvin varhain, ennen kuin itse aletaan toimia." (Kinnunen&Nykänen 1992, 36). Esityksemme tavoitteisiin on vaikea päästä jos esityksissä lasten ohjaajat eivät olisi olleet mukana oikealla asenteella. Päiväkodeissa ja yleensäkin kunnallisessa päivähoidossa työskentelevät ohjaajat olivat varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja osasivat toimia tilanteen vaativalla tavalla. Muutamissa esityksissä esimerkiksi kirjastoissa, joihin sai tulla vanhemmat lapsineen, tilanteet olivat toisia. Vanhempia ei aina kiinnostanut, mikä oli esityksen idea ja mitä lapsi olisi voinut oppia esityksestä. Sen sijaan lapsen annettiin vapaasti riehua ja pilata toisten

lasten kokemus. Varhainen ympäristökasvatus on tutkimukseni perusteella parhaillaan meidän aikuisten yhteistyössä tekemää kasvatustyötä.

Esityksen videotaltioinnista näkee, että lapset ovat innoissaan mukana roskien lajitteluosuudessa. Ohjaajilta saadussa palautteessa oli maininta lasten osallisuuden lisäämisestä. Osallistuminen roskien lajitteluun voisi olla monivaiheisempi. Ehkäpä roskien lajittelun jälkeen voisi viedä aihetta pidemmälle ja liittää myös roska-auton ja roskien jälleenkäsittelyn aiheeseen.

Lasten oppimista voi arvioida havainnoimalla. Rojupöhö esitys oli lasta osallistava ja lapsi pystyikin jo esityksessä näyttämään, mitä hän oli oppinut. Aktiivinen osallistuminen ei välttämättä kerro, että lapsi on sisäistänyt oppimaansa mutta jos lapsen osallistuminen tuottaa oikeita tuloksia, tässä tapauksessa lajittelemalla oikein roskat voidaan tulla johtopäätökseen, että Rojupöhössä lapsen oppimista voidaan arvioida. Aktiivisia lapsia on paljon. Aktiivisella lapsella tarkoitan lasta, joka osallistuu toimintaan ja keskusteluun. Aktiivinen lapsi voi parhaimmillaan viedä esitystä ja aihetta syvemmälle ja näin opettaa omalla aktiivisuudellaan koko ryhmää. Pahimmillaan aktiivinen lapsi voi omalla yli-innokkuudellaan sabotoida esitystä kommentoimalla ja hidastamalla esityksen kulkua asioilla, joilla ei välttämättä ole prosessia eteenpäin vievää vaikutusta ryhmälle, saati esitykselle.

Rojupöhön tavoitteet olivat ekologisuus, varhainen ympäristökasvatus ja teatterikasvatus sekä lapsilähtöisyys ja koen, että tavoitteisiin päästiin. Ympäristökasvatusta esitys antoi opettamalla ja kertomalla lapselle kuinka roskia lajitellaan ja mitä kaikkea jätteistä voidaan tehdä uudestaan. Rojupöhö esitys tukee myös osin varhaisen ympäristökasvatuksen teorioita, kuten Käpylän sipulimallia sekä varhaiskasvatuksen (Vasun) luonnontieteellistä orientaatiota havainnoimalla ja kokemalla ympäristöasioita. Teatterikasvatuksen tavoitteena oli antaa lapselle hyvä ja positiivinen kuva draamasta sekä mahdollisuus kokea teatteriesitys, tämän kaiken Rojupöhö esitys tarjosi. Lapsilähtöisyys esityksessä näkyi esityksen rakenteessa, sen tarinassa sekä tekniikassa esittää sitä. Lapselle annettiin lupa toimia tutkimusmatkailijana esityksen aikana, kokea, havainnoida ja osallistua rauhassa.

9 POHDINTA

Opinnäytetyöni tutki draaman keinoin tehtyä jäteneuvontaa alle kouluikäisille ja pohti kysymystä voiko oppimistavoitteita arvioida ja kuinka? Täyttääkö esitys varhaisen ympäristökasvatuksen tavoitteita ja onko esitys ollut lapsilähtöinen? Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että lasten varhainen ympäristökasvatus lähtee meistä aikuisista. Antamalla esimerkkiä kuinka luontoa tulee kohdella ja osoittamalla, että pienilläkin asioilla voidaan saada pitkällä tähtäimellä aikaiseksi isoja muutoksia. Tuloksista voidaan päätellä, että ympäristökasvatuksen tavoitteita voidaan mitata lapselta kysymällä ja kuuntelemalla. Asettamiinsa tavoitteisiin pääsee helpoiten rakentamalla turvallinen, mielekäs ja opettavainen polku kohti tavoitetta. Rojupöhö esitys oli yksi keino kasvattaa lasta ympäristöasioihin. Kokeilemalla ja ihmettelemällä lapsi sisäistää oppimaansa. Tutkimustulokseni perusteella voin todeta, että Erkki Merkkisen Rojupöhö esitys täyttää ympäristökasvatuksen tavoitteita ja tavoitteita voidaan mitata lapsilta havainnoimalla ja kuuntelemalla.

Erkki Merkkisen Rojupöhö nukketeatteriprojekti oli mielenkiintoinen ja haastoi meidät kokeilemaan jotain, meille aivan uutta. Nukketeatteriin sekä ympäristöasioihin perehtyminen kasvatti omaa asiantuntijuutta ja ammattitaitoa paljon. Yhteistyö kuvio Lakeuden Etapin kanssa sujui niin hyvin, että uusia yhteistyöprojekteja tullaan tekemään lähitulevaisuudessa. Teatteri-ilmaisunohjaajalle jätehuoltolaitos voi olla oiva työnantaja. Omaan aktiivisuutta sekä kekseliäisyyttä vaaditaan mutta teatteri-ilmaisunohjaaja voi tuoda ympäristökasvatukseen aivan uusia menetelmiä ja työtapoja käsitellä aihetta, johon tulisikin teatteri-ilmaisunohjaajien rohkeasti tarttua. Ympäristöasiat ovat kuitenkin meitä kaikkia koskettava ja puhtaamman maailman eteen on tehtävä töitä. Teatteri-ilmaisunohjaaja voi olla yksi keino kuinka maailmasta voi saada edes hieman puhtaamman ja paremman paikan elää.

LÄHTEET

Baric, M. 1980. Nukke lapsen ystävänä. Mannerheimin lastensuojeluliiton julkaisusarja. MLL.

Baric, M. 2001. Lumous, oivallus ja hiljainen haltioituminen nukketeatterissa. Teoksessa Karppinen S, Puurula A, Ruokonen I (toim.) Taiteen ja leikin lumous. Helsinki. Oy FINN LECTURA Ab.

Blinnikka, B. 2002. Jäteneuvonta 2002-2006. Ympäristöministeriö. Helsinki 2002. Luettavissa myös internetistä:
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=10841> . Luettu 14.2.2012.

Heikkinen, H. 2005. Draamakasvatus - opetusta , taidetta, tutkimista!. Jyväskylä. Minerva Kustannus Oy.

Helsingin yliopiston opiskelijoiden ympäristöblogi. Www-dokumentti. Saatavissa <http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus/sivun-tekijat/> . Luettu 3.1. 2012.

Jantunen, M. 2011. Lapsilähtöinen kasvatus. Teoksessa T. Jantunen & R. Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Livonia Print Latvia. Tammi.

Kinnunen, J & Nykänen, R. 1992. Taivaan merkit. Pienten lasten ympäristökasvatus. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. UKP.

Kulttuuriyhdistys Kurpitsa. Www-dokumentti. Saatavissa <http://www.kurpitsa.net/?sivu=9>. Luettu 3.8.2011.

Käpylä, M. 1995. Ympäristökasvatus koulun oppimis- ja tiedonkäsityksen muuttamisen välineenä. Teoksessa S. Ojanen & H. Rikkinen (toim.) Opettaja ympäristökasvattajana. Helsinki. WSOY.

Lakeuden Etappi. Www-dokumentti. Saatavissa <http://www.etappi.com/?page=etusivu>. Luettu 5.8.2011.

Lintunen, J. & Teerijoki, P. 2001. Kohtaamisia eri tiloissa - osallistavan teatterin näyttämöt. Teoksessa P.Korhonen & A.Østern (toim.) Katarsis- Draama, teatteri ja kasvatus. Jyväskylä. Atena Kustannus Oy.

Ojala, M. 1984. Varhaiskasvatuksen perusteita ja haasteita. 4. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.

Parikka-Nihti, M. Pieniä puroja. Kasvua kohti kestäväää kehitystä. Lasten keskus.

Tóren, B. 2000. Käsi nuken sydämellä. Tampere. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vasu varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Www-dokumentti. saatavissa <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>. Luettu 10.1.2012.

Wolff, L. 2004. Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys: 1960-luvulta nykypäivään. Teoksessa Cantell H. (toim.) Ympäristökasvatuksen käsikirja. Jyväskylä. PS-Kustannus.

Nukketeatterikurssilla valmistamani käsinukke

Kuva Erkki Merkkisen Rojupöhö lavasteista

Erkki Merkkinen Rojupöhö juliste

NUKKETEATTERI KURPITSA

yhteistyössä Lakeuden Etapin kanssa

Erkki
Merkkisen
ROJUPÖHÖ

**Osallistava nukketatteriesitys lapsille
kierrätys- ja ympäristöasioista**

Palaute lapsilta
Kyselylomakkeiden vastaukset

1. Kuka hahmoista on suosikkisi?

3 x Erkki Merkkinen
1 x Kaarlo Karhu
4 x Kosti Kompostimato
3 x Ville Varis
4 x Lennu Liito-orava

2. Mikä oli esityksessä hauskinta?

Kun variksella oli purkki päässä ja törmäsi seinään, kun mato tuli kylään, orava, eri äänet ja koputtamisen jatkuminen. Kun Ville Varis kaatoi tornin ja käsinuket yleensäkin Roskien lajittelu ja kuljettaminen oikeaan roskikseen. Se lintu kaatoi sen tornin, mato. Madon kiemurtelu oli hauskaa. Karhukin oli mukava. Matto ja hella löytyi

3. Opitko jotain? Mitä?

Että kaikki roskat pitää viedä omaan roska-laatikkoon. On erilaisia roskiksia, lajittelua, pidä huone siistinä, lajittelua opittiin. Opin roskien lajittelua. Roskikseen viemistä, Semmosia juttuja, rojupöhöä. Opittiin, että roskat pitää laittaa omiin roskiksiinsa. Kala myös roskikseen. Kannattaa siivota jos on sotkua.

4. aiotko lajitella roskaa kotona?

7 x Kyllä
3 x ei
1 x ehkä

5. Tiedätkö onko metalliroskille oma roskalaatikko?

9 x Kyllä
2 x Ei

6. Miksi mielestäsi kannattaa kierrättää?

Ettei kodissa ole roskaa, muuten koti haisee pahalle. Että talo pysyy siistinä, ettei maailma olisi sellainen roskapönttö, että joka paikka on täynnä roskaa. Uusien tuotteiden valmistamiseen menee enemmän energiaa kuin kierrättämisessä. Koska pitää siivota ja niitä voi käyttää uudelleen. Että saadaan uutta käyttöä ja uutta tavaraa, saa uusia pulloja ja paperia. Koska me tykätään, koska se on kivaa! Sitten kierrätetään kun on sotkuista. Joku toinen voi käyttää sitä lelua/vaatetta mihin on itse jo kyllästynyt,

Palaute ohjaajilta
Kyselylomakkeiden vastaukset

1. Mitä mieltä olit esityksestä?

Kiva ja sopivanmittainen. Esitys oli hauska ja opettavainen, ammattitaidolla toteutettu ja sopivan mittainen. Esitys oli mukaansatempaava ja eläväinen. Tällaisia lisää :) !!! Aihe on hyvin ajankohtainen ja lapsethan saa juuri tällä tavoin ajattelemaan tällaisiakin asioita. Mielenkiintoinen juoni, joka kiinnosti kaiken ikäisiä. Esitys oli mielenkiintoinen ja lapset tykkäsivät siitä kovasti. Sopivan mittainen ja kiva kun lapset sai osallistua lajitteluun. Hyvä, lapsentasoinen. Kovasti pidettiin, hyvä, sopivan mittainen, oli vähän vauhtia ja huumoriakin asian lisäksi.

2. Jäikö esitys elämään lasten leikkeihin tai esim. jollain tavalla päivän teemaksi?

Esitys oli iltapäivällä ja pian lapset lähtivät kotiin. Vanhemmille puhuttiin hahmoista, joita oltiin nähty ja mitä oli opittu ja jäänyt mieleen. Lapset leikkivät nukketeatteria samana päivänä ja kävimme myös lajittelemassa päiväkodin jätteet, koska lajittelupiste löytyy päiväkodin läheisyydestä. Pienten osastolla teemaa ei käyty enää läpi. Ei. Leikeissä tuli teema esille iltapäivällä ja ulkoleikeissä. Rojupöhö pyöri huulilla ehkä useampaan otteeseen 😊. Ei. Varsinkin harakka jäi lasten mieleen, rojupöhostä juteltiin seuraavanakin päivänä.

3. Oliko esitys lasten mieleen?

Lapset pitivät esityksestä kovasti. Kyllä oli. Lapset pitivät kovasti esityksestä, varsinkin eskaripoikien mielestä esitys oli kovin hauska. Oli ja aikuistenkin!! Esitys oli kovasti lasten mieleen. Kyllä.

4. Koetko, että esitys täytti lasten varhaiskasvatuksellisia tavoitteita? Mitä?

Olihan siinä monta opettavaista viestiä ympäristökasvatuksen lisäksi esim. ystävykset sopivat riitansa, lupaukset on pidettävä. Kierrätys tuli tutuksi. Myös kulttuuri tuli tutummaksi nukketeatterin muodossa. Täytti. Osa ryhmästä oli tosin alle 3- vuotiaiden ryhmästä joten heille ei sinänsä ollut kuin mielen iloa, mutta isommille (3-5 v.) hyöty oli konkreettisempi. Kierrätysperiaatteen konkreettinen opettaminen, lapset aktiivisina toimijoina, tosi hyvä. Kestävän kehityksen opettaminen nukketeatteri menetelmällä. Kyllä, etenkin yli 3-vuotiaiden lasten parissa. Kierrätys, kestävä kehitys, myös anteeksi pyytäminen ja siisteyskasvatus. Kyllä vuorovaikutusta ja eettisyyttä. Jokapäiväisestä jätelajittelusta perustietoa mukavassa muodossa. Siisteyskasvatusta tuli samalla mukavasti.

**5. Mihin esityksen rakenteeseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota?
Kehitettävää?**

Ei tullut mitään kehittämissuhteita, esitys oli tosi kiva ja hyvä kaikin puolin. Kiitos teille, pidempi, koska aihe oli kiinnostava, Esitys oli kaikin puolin hyvä...kiitoksia paljon! Tähän kyselyyn olisi ollut helpompi vastata, jos kysymykset olisivat tulleet aikaisemmin, nyt pienimmät lapset eivät muistaneet esityksestä enää kovinkaan paljoa. Tervetuloa uudelleen meidän päiväkotiin !, Esityksen alussa roolit toimivat tosi hienosti, mutta lopussa ote vähän herpaantui. Kaikenkaikkiaan eläinten ominaispiirteet tulivat hienosti esille. Kiitokset vielä esityksestä! , Oli ihan loistava sinänsällensä! , Tuliko tarpeeksi selvästi esille se, miksi kannattaa/pitäisi kierrättää?, Voisko lapset osallistua vielä enemmän?

Palaute Lakeuden Etapilta

31.1.2012

Rojupöhö, lapsille suunnatun ympäristökasvatuksen erinomainen keino

Käsinukketeatterille olisi tarvetta

Tarkoituksena oli alun perin herätellä henkiin Etapissa käytetty nukketeatteri, jossa eri jätteet seikkailevat käsinukkejen muodossa. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen Luontokoulun kouluttajien järjestämä koulutustilaisuus neuvontaverkostolle kuitenkin herätti idean Erkki Merkkisen seikkailujen hyödyntämisestä nukketeatterissa.

Käsinukketeatteri oli havaittu jo mainioksi keinoksi pienten lasten ympäristökasvatukseen aikaisemmin esitetyn käsinukketeatterin kokemusten perusteella. Yhteistyötahon etsiminen aloitettiin.

Kulttuuriyhdistys Kurpitsa tarttui haasteeseen. Yhteistyö kulttuuriyhdistys Kurpitsan kanssa aloitettiin keväällä 2010 ja Kurpitsan henkilökunta aloitti käsinukketeatterin suunnittelemisen. Hankin Erkki Merkkisen ja Erkin kaverit kierrätyshenkisesti toimivasta marionetti- ja käsinukketeatterin pajasta Helsingistä. Tuumasta toimeen... ja syntyi Erkki Merkkinen ja Rojupöhö-esitys. Kurpitsan henkilökunta on hyvin oma-aloitteisesti tehnyt käsinukketeatteria ja markkinoinut omaa toimintaansa aktiivisesti eri tahoille seurakunnalle, kuntien kirjastoille, päiväkodeille, avoimille päiväkerhoille, iltapäivätoiminnalle, kouluille jne.

Niin paljon on ollut kysyntää, että Erkki Merkkisen kanssa olisi saanut kiertää viikoittain ympäri Etelä-Pohjanmaata ja Etapin toimialuetta. Sekä eri-ikäiset lapset että aikuiset ovat kovasti pitäneet esityksestä ja se on vastannut hyvin odotuksiamme jäteneuvonnan yhtenä menetelmänä.

Yli 1000 lasta ja tarhatätiä tai vanhempaa on saanut ympäristökasvatusta Erkki Merkkisen Rojupöhö-esityksen kautta Lakeuden Etappi Oy:n toimialueella.

Hyvää, oma-aloitteista toimintaa ja yhteistyö on toiminut!

Paula Haanpää
Lakeuden Etappi Oy
Koulutus- ja neuvontapäällikkö

